

Odd Ivar Levik
Leistadmoen
7560 Vikhammer

Vikhammer, 19.6.2014

Norges vassdrags- og energidirektorat
Postboks 5091 Majorstua
0301 Oslo

Høringsuttalelse, Torske kraftverk

Sammendrag

Høringsuttalelsen fraråder utbygging av Skorga. Det pekes på at en stor andel av søkers argumenter for utbygging er svake. Det anerkjennes at inntekspotensialet for grunneiere er et relevant argument for utbygging. Avbøtende tiltak dersom konsesjon gis blir foreslått.

Avsenders bakgrunn

Denne høringsuttalelsen fremmes på vegne av meg selv som privatperson. Jeg har tilknytning til stedet etter å ha vokst opp på Torske, og ved å være den ene av to arvinger til barndomshjemmet plassert omtrent midt mellom Skorga og Fossa.

Søkers argumenter for utbygging – diskusjon av disse

Søker fremmer en rekke argumenter som er svake:

- Arbeidsplasser i anleggsperioden anslås til 20-25 årsverk. Forenklet kan omtrent det halve, 10-12 årsverk, tilordnes Skorga for en kombinert utbygging med Fossa. Dette er positivt, men gjelder kun for anleggsperioden på ca. ett år. Sett opp mot «evigvarende» forringelser er det vanskelig å se at argumentet er viktig.
- Arbeidsplasser i driftsfasen ligger på godt under en helstilling, og er ikke engang estimert i søknaden. Argumentet om at en utbygging gir varige arbeidsplasser er marginalt.

- Søknaden hevder i 2.4 at «Kraftproduksjon vil ha stor betydning ... for bosetning på gårdene og bygden totalt sett». Argumentet er tendensiøst. Søker har bekvemt nok verken underbygget eller eksemplifisert. Bosetting på gårdene vil heldigvis holde frem, uavhengig av om det blir utbygging eller ikke. Hva gjelder bosetting i bygden kan man med samme rett og tyngde som det søker har, hevde at utbygging vil ha *negativ* innvirkning på bosetting i bygden. Men sannheten er nok et sted midt på – det blir verken fraflytting eller tilflytting, verken til gårder eller bygd, som følge av NVEs vedtak, uansett hva det blir. Argumentet om bosetting står ytterst svakt. Når søker sier at «...er utvikling av naturressursene (utbygging av Skorga, min merknad), et stort bidrag for bosetting...» er det misvisende og egnet til å forlede. Dette vet søker.
- Søker bruker om lag 1/5 av søknadens sammendrag til å fremheve at en utbygging vil ha *litt positiv* konsekvens for akvatisk miljø og for anadrom fisk. Øvrige fordeler, bortsett fra kraftproduksjonen, nevnes ikke i sammendraget, så disse *litt positive* konsekvensene ser ut til å være noe søker anser som viktige argumenter. Argumentene står imidlertid svakt. Dette vises for eksempel ved at søkers sammendrag også sier at forholdene for anadrom fisk *kan* bli bedre enn før. At økt vannføring *kan* ha *litt positiv* effekt for anadrom fisk i Skorga som sådan er mulig, og i såfall bra, men er svakt underbygget, og selv om argumentet hadde stått mer sikkert er det like fullt svakt. Det er vanskelig å se at argumentet bør tillegges vekt. Relatert kan føyes til at problemene for anadrom fisk i Driva, som Skorga renner ut i, er sammensatte og omfattende, og av regional karakter. Vannføringen i Skorga er i denne sammenheng et neglisjerbart moment.

Søker fremmer kun to argumenter for utbygging som kan tillegges betydelig vekt:

- Skorga vil produsere 13,1 GWh/år, omtrent tilsvarende forbruket for 700 husstander. Dette er bra. Så oppstår spørsmålet om denne fordelingen står i rimelig forhold til ulempe. Det endelige svaret finnes ikke, men jeg heller mot at Skorga ikke bygges ut. Fossa vil produsere noe mindre enn Skorga. Heller ikke for Fossa finnes et endelig svar, men de fleste vil nok være enige i at fordel/ulempe-forholdet er høyere for Fossa enn Skorga.
- Inntekter til grunneierne er et argument som søknaden ikke fremhever så mye. Det kunne den godt gjort, for argumentet er relevant, forståelig, og helt legitimt. Det er et argument som ikke kan oversees. Det er nok ikke et spørsmål om være eller ikke være for gårdene, se punktet om bosetting ovenfor, men mer et kjærkomment og betydelig tilskudd til gårdsdriftas økonomi. Søknaden tallfester ikke inntektene, men produksjonen fra Skorga ser ut til å kunne få en markedsverdi på om lag 4 000 000 kr pr. år med 30 øre/kWh. Etter at produksjonsselskapet har tatt sitt, etter at vedlikeholdskostnader, skatter og avgifter er betalt, og etter at det som er tilbake er fordelt på grunneierne som en eller annen brøk, blir det netto til den enkelte gård et beløp som er betydelig, men neppe svært stort. Dette er penger jeg unner grunneierne. Og så er det å håpe på at om det blir utbygging, så hentes inntekten fra en utbygging av Fossa, heller enn Skorga. Søknaden tar ikke stilling til dette alternativet, men det er faktisk et alternativ.

Minstevannføring

Søknaden oppgir 22 l/s som minstevannføring for Skorga. Det ser ikke ut til at søknaden spesifiserer hvor denne vannføringen skal gå. Det må forutsettes at det gjelder i dalbunnen, for 22 l/s rett nedstrøms inntaket er meningsløst. Vannsprut og vind vil sammen sørge for at mye, tidvis alt, blir borte på veg ned, så det blir 0 vannføring i dalbunnen. Ved en eventuell utbygging må NVE stille som krav at minstevannføringen gjelder ved dalbunnen.

Dersom Skorga blir bygget ut bør minstevannføringen settes høyere enn 22 l/s. I folkelige termer er 22 l/s lik to vannbøtter i sekundet. Dette er tilnærmet ingenting. Hvordan 22 l/s er satt, så nøyaktig på literen, er uklart. Tallet er eksakt, for eksakt, tatt i betraktning at det ikke er gjort målinger i Skorga. Søknaden viser i stedet til målinger i en hydrologisk lignende elv, Nauståa, samt at 22 l/s skal være nok til å opprettholde biologiske prosesser.

Alt i alt er 22 l/min en lav og svakt begrunnet minstevannføring, som ved en eventuell utbygging av Skorga må settes høyere.

Andre momenter

Et par svake punkter ved søknaden er:

- 95-persentil burde vært oppgitt på s. 8. Leseren må i stedet utlede tallet selv.
- Basert på medianen i figuren på side 10 er det kun i perioden mai-juli at full vannføring overskrider slukeevnen. Dette betyr at det er kun disse tre månedene Skorga vil ha mer enn minstevannføring. Altså: I ni måneder hvert medianår vil Skorga synes å ligge helt tørr, i det 22 l/s ikke kan regnes som synlig på avstand. Dette harmonerer ikke med forestillingen om «skånsom utbygging» som har vært hevdet. Det er vanskelig å se en slik utbygging som ønskelig. Det gjelder selv ved noe økt minstevannføring.

Skorgfallet

Opplevelsesverdier lar seg vanskelig beskrive med kvantitative begreper. Det handler om følelser, og blir subjektivt. Her er ingenting riktig eller galt. Argumenter basert på en vurdering av opplevelsesverdier er likevel relevante, fordi det har stor betydning for livskvalitet, levevilkår og alminnelig tilfredshet. Hva gjelder tall er det saktens mulig å sette en omtrentlig samfunnsøkonomisk kostnad tilordnet tapte kvaliteter, uten at det forsøkes her. I stedet skal det sies noe om et helt spesielt sted: Skorgfallet.

Skorgfallet er det stedet hvor Skorga treffer dalbunnen. Har går Skorga over fra å falle vertikalt til å flyte horisontalt. Dette skjer ikke gradvis over en lang strekning, men skjer med voldsom dramatikk på ett helt bestemt sted - Skorgfallet.

Skorgfallets opplevelsesverdi ligger i voldsomheten kombinert med lett tilgjengelighet. Det tar bare noen minutter å gå fra vei/bebyggelsen til Skorgfallet. Skorgfallet er derfor ikke "et flott sted, men det er aldri noen som er der". Skorgfallet gir en opplevelse som må erfares, særlig sommers, når Skorga er på sitt største. NVE kan gjerne gjøre en sommerbefaring på stedet.

Noen av mine sterkeste inntrykk fra barneårene ble dannet under turene til Skorgfallet. Det dundrende høye lydnivået, vannmassene som ustanselig knuses mot fjell, og slås ut og opp i alle retning. Det stedlige vindfeltet som dannes er påtrengende, og er avgjørende for at Skorgfallet er en situasjon man trer inn i, og ikke bare bivåner utenfra. Sola som kommer rett inn mot det sydvendte fallet, og maler dansende regnbuer og tusen stjerneskudd i vanngufset. Dette er et sted hvor det aldri gis en tørr sommerdag. Det driver i luften av store dråper som faller, og bittesmå vannperler som svever avgårde. Skorgfallet er et sted hvor man kan drikke luften.

Skorgfallet må bevares som eventyr for nye barnesinn, og som hvilested for voksensinn.

Slik søker beskriver sitt prosjekt vil Skorgfallet helt gå tapt store deler av året, og forringes betydelig i sommermånedene.

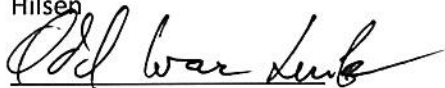
Avbøtende tiltak

Dersom Skorga blir bygget ut foreslås avbøtende tiltak slik:

- Minstevannføring må være høyere enn 22 l/s, og måles i dalbunnen.
- Det bør investeres i tiltak som gir begge Skorgas løp i dalbunnen økt bruksverdi, ved f.eks.:
 - Å opparbeide små badeplasser. Disse bør ha utforming så de naturlig vil bestå, dog med krav om at de faktisk opprettholdes etter nærmere spesifikasjoner.
 - Å innføre og opprettholde varige tiltak som gjør begge løpene til gode småørretelver.
 - Å opprettholde og utvide det vakre kulturlandskap langs begge løp.
 - Å la Skorgfallet forbli mest mulig urørt, i en hensiktsmessig radius definert ut fra opplevelsesverdi, slik at Skorgfallet fortsatt kan være en opplevelse for fremtiden, i alle fall sommers tid, selv om vannføringen blir mindre enn før.
 - Å etablere landskapsvernområde/tilsvarende for Skorgfallet og en omegn rundt.
 - Å stenge kraftproduksjonen helt noen dager i året da vannføringen er som aller størst, for å la Skorga, særlig Skorgfallet, få vise seg for fullt.

Avbøtende tiltak må være å forstå som forpliktende og varige konsesjonsvilkår som ikke kan fravikes.

Hilsen

Odd Ivar Levik